

İnternet oyun oynama bozukluğunda düzensiz yeme davranışları: Doğal klinik koşullarda tedavi edilen genç örneklemde klinik ve tedavi ilişkileri

Giriş

İnternet oyun oynama bozukluğu, ergenlik döneminde sık görülen ve bireylerin işlevselliğini ciddi şekilde bozan modern bir davranışsal bağımlılıktır. Alanyazında, bu bağımlılık ile yeme tutumlarındaki bozulmalar arasında ödül mekanizmalarındaki ortak nörobiyolojik süreçlere dayanan güçlü ilişkiler olduğu gösterilmiştir. Ancak, internet bağımlılığı ve yeme davranışları üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu klinik dışı örneklemle yürütülmüş olup, psikiyatrik eş tanılar ile tedavilerin bu ilişki üzerindeki etkileri belirsizliğini korumaktadır. Özellikle klinik olarak tanı almış ergenlerde yeme tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi hususunda önemli bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışmada, internet oyun oynama bozukluğu tanısı alan ergenlerde bozulmuş yeme davranışlarının klinik ve tedavi ile ilişkili belirleyicilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Araştırma kesitsel ve nicel bir tasarımla yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini, Türkiye’de bir psikiyatri polikliniğine başvuran ve klinik olarak tanı alan 10 ila 18 yaş aralığındaki 80 erkek ergen ile benzer yaş grubundaki 36 sağlıklı erkek kontrol oluşturmuştur. Veriler, Ocak-Nisan 2021 tarihleri arasında ardışık örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Katılımcıların değerlendirilmesinde Sosyodemografik Veri Formu, K-SADS-PL-DSM-5 Türkçe Uyarlaması, Yeme Tutumu Testi, Yeme Bozukluğu Muayene Anketi ve İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği-Kısa Formu kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda yaş ve eğitim süresi kontrol edilerek kovaryans analizi uygulanmış, klinik tanılarının ve ilaçların yeme tutumları üzerindeki etkileri ise yaş ve bağımlılık şiddeti kontrol edilerek çoklu doğrusal regresyon analiziyle incelenmiştir.

Bulgular

Yapılan karşılaştırmalarda, internet oyun oynama bozukluğu olan grup ile sağlıklı kontroller arasında bozulmuş yeme davranışı sıklığı ve yeme patolojisi şiddeti açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır. Klinik eş tanılarının etkilerini inceleyen çok değişkenli regresyon analizlerinde, yaygın anksiyete bozukluğunun yeme bozukluğu muayene anketi toplam puanlarını pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Alt boyut analizlerinde, yaygın anksiyete bozukluğu eş tanısının kısıtlayıcı yeme, yeme kaygısı, şekil kaygısı ve kilo kaygısı ile güçlü şekilde ilişkili olduğu, ancak tıknırcasına yeme davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, majör depresif bozukluk, ayrılık kaygısı bozukluğu ve davranım bozuklukları gibi diğer psikiyatrik eş tanılarının yeme tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. İlaç tedavileri incelendiğinde, antipsikotik ilaç kullanımının yüksek yeme tutumu testi puanlarıyla anlamlı derecede ilişkili olduğu saptanmıştır. Buna karşın, antidepresan ve stimülan kullanımının bağımlılık grubundaki yeme davranışları üzerinde herhangi bir anlamlı etkisi tespit edilmemiştir. Elde edilen sonuçlar, bağımlılık şiddetinden ziyade eş tanılarının ve tedavilerin yeme davranışlarını etkilediğini göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmanın temel sonucu, internet oyun oynama bozukluğu olan erkek ergenlerde yaygın anksiyete bozukluğu eş tanısı ve antipsikotik ilaç kullanımının bozulmuş yeme davranışlarıyla ilişkili en önemli klinik belirleyiciler olduğudur. Alanyazındaki tartışmalar ışığında, mizaç anksiyetesi özelliklerinin hem oyun bağımlılığını hem de bozulmuş yeme tutumlarını tetikleyen ortak bir kaçınma, duygusal kaçış ve olumsuz duygulanımla baş etme güçlüğü mekanizması olarak işlev gördüğü düşünülmektedir. Antipsikotiklerin ise dopaminerjik yolları etkileyerek tokluk hissi üzerindeki bilişsel kontrolü bozduğu ve yeme davranışlarında düzensizliğe yol açtığı öngörülmektedir. Bu doğrultuda, klinisyenlerin internet oyun oynama bozukluğu olan ergenleri değerlendirirken anksiyete belirtilerini taramaları ve özellikle antipsikotik tedavi alan hastalarda yeme alışkanlıklarını, iştah değişikliklerini ve kilo dalgalanmalarını yakından izlemeleri önerilmektedir. Ayrıca anksiyete belirtilerini hafifletmeye yönelik psikososyal müdahalelerin hem yeme patolojilerini azaltmada hem de bağımlılık şiddetini hafifletmede yararlı olabileceği öngörülmektedir. Sonuç olarak bu araştırma, klinik örneklemede tedavi gören oyun bağımlısı gençlerde yeme tutumlarını etkileyen faktörleri kapsamlı bir şekilde ortaya koyarak ilgili alanyazına önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: internet oyun oynama bozukluğu, ergen, yeme bozukluğu, yeme davranışları